

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

פְּרָשַׁת וַיֵּצֵא

יציאת השבת:

17:14

ירושלים: 17:15

הפטרה: ועמי תלואים, אשכ: ויברח יעקב

י' כסלו תשע"ז

צאת השבת ר"ת 17:38

ברכת לבנה

גיליון 413

כניסת השבת:

16:03

ירושלים: 16:00

חֲלוֹם לְפֶתֶר אֶתוֹ

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

בפרשה מסופר, כי יעקב חולם חלום מופלא והנה בבוקר הוא קם כולו נפעם, "וייקץ יעקב משנתו ויאמר: אכן יש ה' במקום הזה ואנוכי לא ידעתי". כל אדם לאחר חלום כזה היה שש ושמח ואילו יעקב אומר "מה נורא המקום הזה". לא די בכך והוא נודר נדר לאמור: "אם יהיה אלוקים עמדי ושמרני... עשר אעשרנו לך". וראה איזה פלא. יעקב נודר על כל מה שהובטח לו בחלום הלילה.

מדוע יעקב חוזר ונודר על מה שהובטח לו? והרי הקב"ה בכבודו ובעצמו הבטיח לו כל זאת, 'בטח באחד ואל תפחד'! שיעקב אבינו לא רצה ליהנות ממתנות חינוך, יעקב רצה לקבל הכל בדרך עמל. לפיכך נדר על כל הבטחה והבטחה, שלא יהיה זה בכלל 'נהמא דכיסופא' (לחם חסד). ולפיכך הוא נודר על כל הבטחה. הבטחות אלו לא היו דבר של מה בכך, אף שבמבט ראשון הן נראות בסיסיות ביותר.

במדרש (בראשית רבה, ויצא, פרשה ע') מובא: "עקילס הגר נכנס אצל רבי אליעזר, אמר לו: הרי כל שבחו של גר, שנאמר (דברים י, יח): צאוהב גר לתת לו לחם ושמלה. אמר לו רבי אליעזר: וכי קלה היא בעיניך דבר שנחבט בו זקן (יעקב אבינו) זנות לי לחם לאכול ובגד ללבוש? והושיטו (הקב"ה) לו לגר בקנה?" ההבטחה ל'לחם לאכול ובגד ללבוש' נראית כבסיסית וקטנה, אך באמת היא גדולה ועצומה. לצערנו, ראינו לאחרונה איך ברגע אחד אנשים אבדו את ביתם בשריפה או בהצתה של אותם זדים. ודאי שיעקב אבינו העריך את הבטחות הבורא, אך הוא רצה לשלם עליהם בעשיית טוב ובהתחייבות כלפי שמיא, כך פותר יעקב את חלומו.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

התמודדות יעקב בבית לבן

יעקב שוהה בבית לבן תקופה ארוכה. באותו זמן הוא מתמודד עם בעיות לא פשוטות, אך דוקא אלו יעצבו את דמותו כאב האומה הישראלית.

את עניי ואת יגיע כפי ראה אלוקים ויוכח אמש

יעקב אבינו בורח מפני לבן חמיו, לבן דולק אחריו ומשיגו, ממשש בכל כליו ומתגרר ביעקב. אז פותח יעקב בנאום המסכם עשרים שנים בביתו של לבן (בראשית לא, לו-מ) "ויען יעקב ויאמר ללבן מה פשעי מה חטאתי כי דלקת אחרי, כי מששת את כל בלי, מה מצאת מכל בלי ביתך שים כה נגד אחי ואחיד ויוכיחו בין שנינו, זה עשרים שנה אנכי עמך, רחליך ועזיך לא שכלו ואילי צאנך לא אכלתי, טרפה לא הבאתי אליך אנכי אחטנה מידי תבקשנה, גנובתי יום וגנובתי לילה, הייתי ביום אכלני חורב וקרח בלילה ותדר שנותי מעיני".

לעומת עבודתו המסורה של יעקב ללא לאות בחוס הקיץ ובחורף הקר, ביום ובלילה, התמורה היתה דלה ובדרך של רמאות (שם, מא): "ותחלף את משכורתי עשרת מונים", ואין מונה פחות מעשרה, יוצא שלבן שינה את משכורתו של יעקב מאה פעמים! מנקודים לטלואים, מעקודים לברודים וכו'.

הרבה פעמים אנו שומעים על עובדים המחבלים בנכסיו של בעל הבית שלהם וגורמים לו נזק, כנקמה על הרעה בתנאי העסקתם או פגיעה בזכויותיהם. לא כן יעקב אבינו, על אף שלבן מרמה אותו, יעקב ממשיך לעבוד כפועל נאמן. מהו הכוח המניע את יעקב להמשיך ולעבוד אצל לבן באמונה? מסתבר שכח האמת שבו, והידיעה שכך רוצה הקב"ה שהוא ינהג. זו כוחה של האמונה הגדולה!

את כל אלו מצמצם יעקב למשפט אחד: "את עניי ואת יגיע כפי ראה אלוקים ויוכח אמש". כל זה היה כדאי, כל שנות העבודה הקשות, הקור בלילות החורף, והחוס של ימי הקיץ, כל הצער היה שווה בשביל הגילוי הגדול, שאלוקים היודע כל נסתרות, מוקיר את מעשי - ויוכח אמש.

שקר לבן

לבן הארמי בחילוף אותיות לבן הרמאי. גם אותיות לבן בחילוף אותיות נבל. והשם גורם וכמו שאמרת אביגיל לדוד על בעלה נבל הכרמלי (שמואל א, כה' כה'): "אל נא ישים אדוני את לבו אל איש הבליעל הזה על נבל כי כשמו כן הוא, נבל שמו ונבלה עמו". ואף שיעקב עושה הסכם עם לבן לעבוד ברחל בתו הקטנה ודואג לסימנים בינו לבין לאה, אף על פי כן לבן מרמה אותו ומצדיק את מעשהו בסעיף משפטי חוקי (כט, כו): "לא יעשה כן במקומו לתת הצעירה לפני הבכירה". זה מה שנקרא שקר לבן.

יִישׁר כּוּחַ מֵהֶקֶב"ה

כך צריך להרגיש כל אדם בעבודתו, גם אם אין בעל הבית מעריך את ישרותו ואת מעשיו, יש מי שמעריך, הפנקס פתוח והיד רושמת. מי מעריך? בורא העולם, אמנם יעקב זכה להארה ולגילוי זה דרך התגלות ה' ללבן לילה קודם פגישתם, אך כל אחד מאתנו העומד בניסיון הקשה במשך השנים, אם זה במקום עבודתו, או במקום לימודיו, או בעבודת ה' שלו ובתיקון מידותיו, או בשאת סבלו מול בין זוג, ידע יש מי שמכיר במאמץ ובהשקעה הגדולה – בורא עולם.

לעתיד לבוא יזכה האדם לקבל את היישר כוח הזה מבורא עולם בכבודו ובעצמו, אם לא בעולם הזה אז בודאי בעולם הבא.

עשרת מונים

"ותחלף את משכורת עשרה מונים" (לא, מא). וברש"י – 'היית משנה תנאי שבינינו מנקוד לטלוא ומעקוד חס לברודים'. מסופר כי בזמנו של האלשיך הקדוש עת היה דורש בשבת על פרשת ויצא בעניין רמאות לבן שהחליף את משכורתו של יעקב עשרה מונים (ואין מונה פחות מעשרה פעמים). נכח באותה הדרשה גם האר"י הקדוש והיה מחייך כל זמן הדרשה.

לאחר הדרשה שאל הרב האלשיך את האר"י הקדוש, מפני מה חייכת כל זמן הדרשה? אמר לו האר"י הקדוש: בזמן הדרשה שדרשת על אותם מאה פעמים בהם רימה והחליף לבן את משכורתו של יעקב אבינו, הורידו את לבן הארמי אל בית הכנסת, ועל כל הסבר רמאות שאמרת שרימה לבן את יעקב ופרטת אותם אחד לאחד היה לבן מהנהן בראשו ואומר: 'אכן כך עשיתי' והיה לו בזה בושה גדולה.

סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה

"ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" (כה, יב) – בבעל הטורים כתב: "סולם בגימטריא ממון ובגימטריא עוני, כי זה ישפיל וזה ירים". אכן, הממון הוא כמו סולם. אם משתמש אדם בממונו לקיום מצוות, צדקה וחסד, הרי הוא עולה ממדרגה למדרגה בסולם בבחינת 'זה ירים'. אך אם משתמש בכסף רק לצורכו או שאינו מוציא כלל, הרי הוא בכלל זה ישפיל, וכמאמר החכם: "ראיתי כסף שמור לבעליו לרעתו".

סולם בגימטריא מאה שלושים ושש – וכן מניין צום, קול וממון. לרמז כי כל אחד מהדרכים הנ"ל היא סולם מוצב ארצה ובידו של כל אדם לעלות ולטפס על שלביו להגיע השמימה. וכמאמר רבותנו: "תפילה (קול) ותשובה (צום) וצדקה (ממון) – מעבירין את רוע הגזרה". והרי הם בבחינת סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

סדר הטבת חלום

החולם חלום ונפשו עגומה עליו, ילך לשלושה מאוהביו, ויאמרו לו את סדר הטבת החלום:
הוא אומר: חֲלֹמָא טְבָא חֲזָאי. חֲלֹמָא טְבָא חֲזָאי. חֲלֹמָא טְבָא חֲזָאי.
והם עונים: חֲלֹמָא טְבָא חֲזָאי. חֲלֹמָא טְבָא חֲזָאי. חֲלֹמָא טְבָא חֲזָאי.
וְטָבָא לְהוּי. רַחֲמָנָא לְשׁוּיָה לְטָב. שְׁבַע זְמָנִין יִגְזֹרֵן עֲלֵיהּ מִן שְׁמַיָּא דִּי יְהוּי טְבָא. טְבָא הוּא וְטָבָא
לְהוּי: וְחֹזְרִים עַל כֵּךְ 7 פַּעַמִּים. אַחֵר כֵּךְ יֵאמְרוּ נֹסֵחַ זֶה לְהִיפּוֹךְ הַחֹלֹם:
הַחֹלֹם אֹמֵר: הִפְכָּת מִסְפְּדִי לְמַחֹל לִי פִתְחָת שְׁקִי וְתֵאזְרִי שְׁמָחָה:
וְהֵם עֹנִים: אֲזִי תִשְׁמַח בְּתוּלָה בְּמַחֹל וּבְחָרִים וְזִקְנִים יִתְּדוּ וְהִפְכָּתִי אֲבָלָם לְשִׁשׁוֹן וְנַחֲמָתִים וְשִׁמְחָתִים מִיגֻזָּם:
וְלֹא אָבָה ה' אֱלֹהֵיךְ לִשְׁמַע אֶל בְּלַעַם וְהִפְךָ ה' אֱלֹהֵיךְ לֵךְ אֶת הַקֶּלֶלָה לְבִרְכָּה כִּי אֶהְבֶּךָ ה' אֱלֹהֵיךְ:
אַחֵר כֵּךְ יֵאמְרוּ עוֹד נֹסֵחַ זֶה שֶׁל פְּדִיוֹן: הַחֹלֹם יֹאמֵר: פָּדָה בְּשָׁלוֹם נִפְשִׁי מִקֶּרֶב לִי כִּי בִרְבִים הָיוּ עִמָּדִי:
וְהֵם עֹנִים: וּפְדִינִי ה' יִשְׁבּוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בִּרְנָה וְשִׁמְחָת עוֹלָם עַל רֹאשָׁם שִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה יִשְׁגוּ וְנָסוּ יְגוֹן
וְאִנְחָה: וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל שְׂאוֹל הַיּוֹנָתָן יָמוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בִּישְׂרָאֵל חֲלִילָה. חִי
ה' אִם יִפֹּל מִשְׁעַרְתָּ רֹאשׁוֹ אֶרְצָה כִּי עִם אֱלֹהִים עָשָׂה הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפְדּוּ הָעָם אֶת יוֹנָתָן וְלֹא מָת:
וְעוֹד יֵאמְרוּ נֹסֵחַ זֶה לְשָׁלוֹם הַחֹלֹם:
הַחֹלֹם יֹאמֵר: בּוֹרָא נִיב שְׁפָתַי שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחֵק וּלְקְרוֹב אֲמַר ה' וְרַפְּאֵתִי:
וְהֵם עֹנִים: וְרוּחַ לְבָשָׂה אֶת עֲמָשִׁי רֹאשׁ הַשְּׁלִישִׁים לֵךְ דְּוִיד וְעַמְּךָ בֵּן יִשִׁי שְׁלוֹם שְׁלוֹם לֵךְ וּשְׁלוֹם לַעֲזָרָה כִּי
עֲזָרָה אֱלֹהֵיךְ וְקִבְלָם דְּוִיד וְיִתְּנָם בְּרֹאשֵׁי הַגְּדוּד: וְאִמְרָתָם כֹּה לְחִי וְאִתָּה שְׁלוֹם וּבֵיתְךָ שְׁלוֹם וְכָל אֲשֶׁר
לֵךְ שְׁלוֹם: בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִכְסַח בּוֹה וְהָיָה ה' מִבְּטָחוֹ: ה' עוֹ לַעֲמּוֹ יִתֵּן ה' יִכְרֵךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:
הַחֹלֹם יֹאמֵר: ה' שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְךָ יִרְאֵתִי:
וְהֵם עֹנִים 3 פַּעַמִּים: ה' פָּעַלְךָ בְּקֶרֶב שְׁנִים חֲיִיָּהוּ בְּקֶרֶב שְׁנִים תוֹדִיעַ בְּרָגָז רַחֵם תִּזְכּוֹר:
וְהַחֹלֹם יֹאמֵר: שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֲשָׁא עֵינֵי אֶל הַהָרִים מֵאֵין יָבוֹא עֲזָרִי. עֲזָרִי מֵעַם ה' עָשָׂה שְׁמִים וְאָרֶץ:
וְהֵם עֹנִים: אֶל יִתֵּן לְמוֹט רִגְלְךָ אֶל יְנוֹם שְׁמַרְךָ:
וְהַחֹלֹם אֹמֵר: הִנֵּה לֹא יְנוֹם וְלֹא יִישָׁן שְׁמֵר יִשְׂרָאֵל:
וְהֵם עֹנִים: ה' שְׁמַרְךָ ה' צִלְךָ עַל יָד יְמִינְךָ: יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יִכְבֶּה וְיָרֵחַ בְּלִילָה: ה' יִשְׁמְרְךָ מִכָּל רָע
יִשְׁמֹר אֶת נַפְשְׁךָ: ה' יִשְׁמֹר צִאֲתְךָ וּבּוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:
וּמוֹסִיפִים וְאוֹמְרִים לוֹ: לֵךְ אֲכַל בְּשִׁמְחָה לְחֻמְךָ וּשְׂתֵה בִלְב טוֹב יִינֵךְ כִּי כִכָּר רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת
מַעֲשֶׂיךָ: כִּמו כֵּן יִתֵּן צִדְקָה וּמֵתֵן בְּסֵתֵר.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאח ציטרון הייז. היה יצחק שושן הייז. שרה בת שמחה הייז. מרים יהודה הייז. ציפורה ויהושע לוי הייז.
ביבה אלימלך הייז. ישי הלוי הייז. עזר בן עישה הייז. תניקה בת עזיזה הייז. אלגרה בת ג'אן הייז. מול בת ענולה הייז. אברהם בן רחל הייז.
הראל בן אביגיל הייז. אילנה בת סליחה הייז. ישי ורחל לוי הייז. חנה בת זוהרה הייז. סימנטוב משה יהודה הייז. מיטל מוריה אדרי הייז.
להחזרת נעדרתי צה"ל ושבויים ובהם: אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הייז.
לעילוי נשמות הנערים: אייל יפרח הייז, גיל-עד שניאור הייז, נפתלי יעקב פרנקל הייז, ולע"נ חללי מבצע צוק איתן הייז.
לעילוי נשמות: הגר"ע יוסף וצוקל, הגר"מ אליהו וצוקל, רבי מסעוד מלול וצ"ל, הרב שלמה צופר וצ"ל, רבי יעקב שושן וצ"ל, רבי יונה וצ"ל, ברכה סופן וצ"ל.
יצחק עמיהד וצ"ל, ניר נחום וצ"ל, ניסם כהן וצ"ל, ספר מנחם וצ"ל, נחמה שמעון בת חזית וצ"ל, מנחם לוי וצ"ל, אסתר בת תורא וצ"ל, אסתר חדד וצ"ל, חנה יעקב וצ"ל.
דינה פונדק וצ"ל, הרב אברהם צוקרמן וצ"ל, מרדכי ומשה בני לאה מזרחי וצ"ל, אליזה בת פריחה וצ"ל, תירצה ויגדון וצ"ל, ישראל אברהם נתן וצ"ל.
אסתר בת זוהרה וצ"ל, אסתר וענבר נחום וצ"ל, ישראל בן שושנה וצ"ל, יצחק בן מול מזרחי וצ"ל, רובי בן שלום צעדי וצ"ל, מרים וענת וצ"ל, עזיזה עמנוס וצ"ל.
יצחק ועמרם אטיאס וצ"ל, ניסם בן חנה וצ"ל, יצחק ולאח אסתר וצ"ל, חת יעקב וצ"ל, חנה רחל לוי וצ"ל, אליזה טיש וצ"ל, נעמה בת מנחם וצ"ל, יצחק ושמואל אלוז וצ"ל.
ראובן אלוז בן נחמה וצ"ל, סליקה שושן וצ"ל, לאוהא מדר וצ"ל, זוהרה בת חנה וצ"ל, עליזה כהן וצ"ל, רחמים אהרנה וצ"ל, לוי יצחק אמרדי וצ"ל, אורי אורן מועלס וצ"ל.
ישראל בן נחמה וצ"ל, חד נחבי וצ"ל, חד נחמבר וצ"ל, יואל דללי וצ"ל, עמנוס דמרי וצ"ל, רבי חד הבת וצ"ל, יוכבר ועקנין וצ"ל, עישה דון וצ"ל, חתני אגול וצ"ל.
עפרה בן אבד וצ"ל, שרה אליאלי וצ"ל, נעים משה וצ"ל, מול ואליזה תורגמן וצ"ל, לירון יהודה וצ"ל, אוסיף בר רומני וצ"ל, יוסף ברום וצ"ל.
ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוז, רפאל פריץ, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הייז.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה